

Petice proti černému tříkrálovému koledníkovi. Do Česka vtrhl fenomén blackface

Začátek roku je v české kotlině vyhrazen tříkrálovému koledování a s ním spojenému průvodu Kašpara, Melichara a Baltazara. A právě postava Baltazara se stala předmětem petice, která kolovala českým internetem a byla vyvěšena na síti petice.com. Její autorce Tereze Navrátil Šimonové na koledování, vadilo, že si představitelé této postavy barví své tváře na černo. Takzvaný blackface je totiž, hlavně ve Spojených státech, považován za nevhodný, je totiž podle mnohých urážlivý vůči Afroameričanům.

Do této kategorie podle petice spadá právě i „český“ Baltazar, který tak přispívá ke stereotypům a podle kritiků jde o karikaturu černochoů. Šimonová, která se označila za členku africko-české skupiny, proto vyzvala Charitu České republiky, aby upustila od praktiky začernění tváří v rámci tříkrálové sbírky.

„Jedná se o praktiku, která je hluboce nerespektující, zraňující a ponižující pro obyvatele Česka jiné než bílé barvy pleti. V západních zemích se již od této „masky“ upouští a věřím, že pokud chce Česká republika patřit na západ, přestane se objevovat i v našich ulicích,“ napsala v úvodu petice, kterou do doby smazání podepsalo 152 lidí, její autorka.

Petici však kvůli nevhodným komentářům a urážkám žena smazala. I tak její dílo žije dál svým internetovým životem.

Charita ČR její slova bere jako neopodstatněná. Postavy tří králů, mudrců, odrážejí podle zástupců Charity středověkou představu tří tehdy známých kontinentů. Tedy Asie, Evropy a Afriky. Tedy celého světa, který se do Betléma přišel poklonit právě narozenému Spasiteli. „Černý' král Baltazar, zosobňující Afriku, je v celém příběhu postavou váženou, panovnickou. Stejně jako ostatní dva – Kašpar a Melichar,“ reagoval mluvčí Charity ČR Jan Oulík. I on se na začátku roku stal terčem internetové kritiky, a to když právě s Baltazarovou začernělou tváří dorazil s koledníky na Úřad vlády.

Přitažené za vlasy?

S výkladem Šimonové, která například Charitě navrhla osvětu mezi koledníky či navrhuje najmout skutečného černocho, který by ztvárnil mudrce, nesouhlasí katolický kněz a bývalý vojenský feldkurát Ivan Havlíček. „Přijde mi to nenormální. To by si pak mohli lidé stěžovat například na armádu, že se v ní odstřelovači v noci, aby nebyli vidět, mažou na černo. Či by si mohla stěžovat zvířata, že právě maskování vojáků je pro ně traumatické. Někteří lidé už asi nevědí, jak se zviditelnit,“ uvedl kněz.

Podle něj se v případě začernování tváře Baltazara nejedná o žádnou diskriminaci či zesměšňování. „Není důležité, jakou barvu pleti Baltazar má. Je důležité to samotné poslání. V tomto ohledu pak pro mě může být červený, modrý či fialový,“ dodal kněz a doufá, že podobné snahy nebudou vést k absurdním situacím, ke kterým již v uplynulých letech došlo ve světě.

Před několika měsíci například černošská americká sopranistka Angel Joy Blue odmítla účast na operním festivalu v italské Veroně. Toto své rozhodnutí zdůvodnila tím, že na festivalu v jedné Verdiho opeře vystupovali umělci se začerněnou tváří. Neslavně skončil také hudební skladatel čínskému původu Bright Sheng. Toho jeho žáci na americké Michiganské univerzitě obvinili z rasismu poté, co jim na hodině pustil film Othello z roku 1965, kde má Laurenc Olivier, coby Othello, načerněný obličej.

Předloni pak Činoherní klub v Praze nedostal od londýnské agentury prodlouženou licenci na divadelní hru Ujetá ruka od britského dramatika Martina McDonagha. Roli černocho v ní hrál „jen“ černě nabarvený herec Ondřej Sokol, ovšem agentura trvala na skutečném černochovi, což ale divadlo nebylo schopno splnit.

Letitá tradice

Deníkem oslovený etnograf z Východočeského muzea v Pardubicích Michal Hambálek dává tříkrálovou sbírku do souvislosti s biblickou scénou klanění před právě narozeným Ježíškem. „V Matoušově evangeliu se ovšem nemluví o králích, mělo jít o mudrce, mágy z východu. Ani jejich počet není uveden,“ řekl Hambálek.

Přiřazení královské hodnosti, počtu tří, jejich jména i zobrazování jednoho z králů jako černocho připojila k příběhu až později křesťanská tradice. „Značný vliv na popularitu kultu tří králů mělo přenesení jejich ostatků do Kolína nad Rýnem ve 12. století. Zobrazování jednoho z králů tak, že má tmavou pleť, se objevuje od 14. století. Podle jednoho z výkladů, pozdně středověkého, představují tři králové kontinenty Evropu, Asii a Afriku (postava černocho),“ dodal etnograf.

Vážené a bohaté osoby, králové, z různých koutů světa obdarovávají narozeného Ježíše (Boha, Spasitele světa) a klaní se mu, symbolizují tedy univerzální platnost křesťanství.

Jedním ze zvyků tradiční lidové kultury byly i tříkrálové obchůzky. Ty dříve prováděl kněz s ministranty nebo učitel s žáky. Cílem bylo přinášet požehnání do navštíveného stavení. A to například vykuřování domu kadidlem či psaní známých iniciál K+M+B. „V lidovém prostředí se připisoval těmto úkonům v podstatě magický ochranný význam, bylo potřeba odhánět od domu vše zlé. Postupně se tradice proměnila v především dětskou obchůzku,“ doplnil Hambálek.

Podle deniku.cz, Petr Vaňous